

SUNUŞ NOTU*

MUZAFFER ERDOST

NÜFUS YASASI EKONOMİK YASADIR, DEĞİŞİR

Marx, “soyut bir nüfus yasası”nın insanlar için sözkonusu olmadığını, “her özel tarihsel üretim biçiminin, yalnızca kendi sınırları içerisinde tarihsel bakımdan geçerli kendi özel nüfus yasaları olduğunu” (*Kapital*, Birinci Cilt, s. 602) yazar. Marx ve Engels, nüfus yasasının, bir “iktisat yasası” olduğunu, “Ekonomik yasalar” denen yasaların, doğanın değişmez yasaları olmadığını, zaman içerisinde ortaya çıkan ve ortadan kalkan geçici tarihsel yasalar olduğunu” (*Seçme Yazışmalar 1*, s. 201) belirtir. Her tarihsel üretim biçimine özgü bir nüfus yasası olacağı gibi, “kapitalist üretim tarzına özgü [de] bir nüfus yasası” (s. 602) vardır, ve nüfus yasasını, doğanın sonsuz ve ölümsüz yasaları olarak nitelemek doğru değildir.

Malthus ise, nüfus ilkesini, “ölümsüz doğa yasası” üzerine kuruyor, ve insanların sefaletini ölümsüz bir doğa yasasıyla açıklıyor. (s. 27). Böylece, sefaletin, genel olarak sınıf sömürü-

* *Nüfus Sorunu ve Malthus'un Sol Yayınları* arasında Haziran 1976'da yayını dolayısıyla, Muzaffer Erdost'un, “M.E.” imzasıyla, *Ülke* dergisinde yayınlanan tanıtma yazısıdır. *Nüfus Üzerine* derlemesine uyarlı olarak, bazı değişiklikler yapıldı.

sünden ve özel olarak kapitalizm gibi sınıfsal sömürü sistemlerinden oluştuğu gizleniyor, sefaletin sorumlusu insan toplumu değil, kimsenin kurtulamayacağı ölümsüz doğa yasası olarak sunuluyor. Dolayısıyla, Malthus'un vargıları, "bir bütün olarak egemen sınıfların çıkarlarının yanında ve işçilerin çıkarlarının karşısında"dır. İngiliz işçi sınıfının Malthus'a karşı duyduğu nefret, çok haklı bir nefretti ve halkın eğilimi doğru bir eğilimdi. Malthus'un bir *bilim adamı olmadığını*, ama halkın karşıtlarının satın alınmış avukatı, egemen sınıfların utanmaz dalkavuğu olduğunu duyumsuyorlardı. Çünkü Malthus, formüllerine dayanarak, "her ulusta, halkın *alt sınıfları arasında görülen* yoksulluk ve sefaletin" hafifletilmesi için, bu alt sınıfların, yoksulluklarından dolayı bedenen cezalandırılmasını isteyerek şöyle diyecektir: "Daha şimdiden sahiplenilmiş bir dünyaya gözlerini açan insan, *ana-babalarından haklı olarak talep edebileceği bir geçim olanağı sağlayamıyorsa* ve toplum onun emeğini istemiyorsa, yiyeceklerden en ufak bir pay isteme hakkının olduğunu öne süremez ve hatta, onun bulunduğu yerde işi yoktur. Doğa ona defolmasını söyler..." (Malthus, *Essay*, London 1926, s. 15) Gerçi Malthus, Deneme'sinin daha sonraki baskılarından bu pasajı çıkarmıştır, ama onun ardındaki temel görüş, sonuna dek savunulmuştur.

MALTHUS'UN FORMÜLÜ KANITLANMAMIŞ BİR FORMÜLDÜR

Malthus, "halkın alt sınıfları"na, "üst sınıflarca" uygulanmak istenen bu cezayı, nasıl bir mantık temelinde dayandırıyor? Malthus'un, bütün sistemini dayandırdığı formüle göre, nüfus, geometrik diziyle, yani $1+2+4+8+16+32$ vb. biçiminde, toprağın üretken gücü ise aritmetik diziyle, yani $1+2+3+4+5+6$ vb. biçiminde çoğalır. Arada korkunç bir açılma ve giderek artan bir fark vardır, ve bu nedenle, sahiplenilmiş bu dünyada çocuğuna bir geçim olanağı sağlamak durumunda olmayan ana-babaların çocuk yapmak hakkı yoktur. Bu, kesin bir doğa yasasıdır. Engels, Malthus'un bu iki formülü arasında oluşacak farkın korkunçluğunu belirtmekle birlikte, iki formülün de *doğru olmadığını* belirtir ve Malthus'un geometrik oran için doyurucu kanıtlar

getirmediğini, aritmetik oran için ise hiçbir kanıt ileri sürmediğini açıklar. Engels, Malthus'un formülünün geçersizliğini kanıtlarken, aynı zamanda, istihdam edilecek emek-gücünün nüfusla birlikte artabileceğini ve –Malthus'un ihmal ettiği ve bütün sorunların üstesinden gelebilecek olan– bilimin ise geometrik diziyle ilerlediğini belirterek, çizilen karamsar ve umutsuz tablonun temelden yoksun olduğunu ortaya koyar. Şöyle devam eder Engels: "Toprak üretkenliğinin aritmetik diziyle arttığı nerede kanıtlanmış? Toprak alanı sınırlıdır. Bu çok doğru! [Ama] bu toprak yüzeyinde istihdam edilecek emek-gücü, nüfusla birlikte artar. Hatta tutalım ki, emekteki artışın neden olduğu verim artışının her zaman emek artışına orantılı olarak artmıyor olduğunu kabul etsek bile, gene de üçüncü bir öge vardır ki, bu, en az nüfus kadar sınırsız ve en az onun kadar hızlı ilerleyen bilimdir. ... bilim en azından nüfus kadar çok büyümektedir. Bunlardan ikincisi, bir önceki kuşağın büyüklüğüyle orantılı olarak çoğalır ve bilim de bir önceki kuşağın aktardığı bilgi kitlesiyle orantılı olarak artar, yani en sıradan koşullar altında bile bilim, geometrik diziyle ilerler." (1844 *Elyazmaları*, s. 373)

DEĞİŞEN SERMAYE İLE DEĞİŞMEYEN SERMAYE ARASINDAKİ ORANSIZ GELİŞME VE NİSPİ FAZLA NÜFUS

Öyleyse, kapitalist toplumda, akıcı, saklı ve durgun biçimlerde her zaman varolan nispi fazla nüfusun kaynağı nerededir?

Marx ve Engels, kapitalist toplumda, aşırı nüfusu, işçi nüfusunda meydana gelen nispi fazlalık ile açıklar. Malthus ise, aşırı nüfusun, işçi nüfusunda meydana gelen nispi fazlalık ile değil de, nüfusun mutlak aşırı çoğalmasıyla meydana geldiğini ileri sürer.

Daha önce Marx'tan bir pasaj aktararak belirttik ki, her üretim biçiminin tarihsel bakımdan geçerli kendi özel nüfus yasası vardır, ve kapitalist toplumdaki nispi fazla nüfusu, "kapitalist üretim biçimine özgü bir nüfus yasası"nda (*Kapital*, Birinci Cilt, s. 602) aramak gerekir.

Kapitalist toplumun nüfus yasasını irdeleyen Marx, bu toplumda nispi fazla nüfusun, yedek sanayi ordusunun nedenini,

sermayenin organik bileşiminin, yani değişen sermaye ile değişmeyen sermayenin birbirlerine oranının aritmetik bir biçimde değil, geometrik bir biçimde ilerlemesinde bulur. Yatırılan toplam sermayenin (makinelere, hammaddelere, tesisler, vb.) yatırılan bölümü, giderek, değişen sermayeye (işçi ücretlerine) yatırılan bölümünden fazla olur ve bu "oransızlık, aritmetik bir biçimde değil, geometrik bir biçimde ilerler" (*Ücretli Emek ve Sermaye*, Ek: "Ücret", S. 73), dolayısıyla sermayenin artışına oranla da işçi istihdam edilmez. "... birikimin ilerlemesiyle, değişmeyen sermayenin değişen sermayeye oranı değişir. Başlangıçta diyelim 1:1 iken, bundan sonra sırasıyla 2:1, 3:1, 4:1, 5:1, 7:1 vb. haline gelir, yani sermaye artmaya devam ederken toplam değerinin 1/2'si yerine sadece 1/3, 1/4, 1/5, 1/6, 1/8, vb. oranında işgücüne dönüştüğü halde, 2/3, 3/4, 4/5, 5/6, 7/8 oranlarında olmak üzere üretim araçlarına dönüşür. Emeğe olan talep sermayenin bütünü ile değil, ancak değişen kısmının miktarıyla belirlendiğine göre, bu talep, daha önce varsayıldığı gibi toplam sermayedeki artış ile orantılı olarak artacağına, gittikçe küçülen şekilde azalır. Emeğe olan talep, toplam sermayenin büyüklüğü nispetinde ve büyüklüğün artması ölçüsünde artan bir hızla düşer. Toplam sermayenin büyümesi ile birlikte değişen kısmı, yani onunla birleşen emek de büyür, ama bu daima küçülen oranda olur." (*Kapital*, Birinci Cilt, s. 600.) Emeğe olan talep, artmakla birlikte, toplam sermayenin artışına oranla, daima küçülen bir oranda olduğu için, işçi nüfusunda nispi bir fazlalık meydana gelir. "Emekçi artı-nüfus, birikimin ya da kapitalist temele dayanan zenginliğin gelişmesinin zorunlu bir ürünü olduğu gibi, tersine olarak da, bu fazla nüfus, kapitalist birikimin kaldırıcı ve hatta bu üretim biçiminin varlık koşulu halini de alır. Bu fazla nüfus, her an el altında bulunan yedek bir sanayi ordusu oluşturur ve bu orda, tıpkı bütün masrafları sermaye tarafından karşılanarak beslenen bir ordu gibi bütünüyle sermayeye aittir. Fiili nüfus artışının sınırlarından bağımsız olarak bu fazla nüfus, sermayenin kendisini genişletme konusunda değişen gereksinimlerini karşılamak üzere, her zaman sömürülmeye hazır bir insan malzemesi kitlesi yaratır." (*Kapital*, Birinci Cilt, s. 602.)

NÜFUS DÜZENLEMESİ VE KOMÜNİST TOPLUM

Marx ve Engels, kapitalist toplumda, nispi fazla nüfusun kaynağını, işçi nüfusunda meydana gelen nispi fazlalıkta bulurken, kuşkusuz, bu fazlalığın, üretici güçlerin engeli haline gelen kapitalist özel mülkiyetle birlikte ortadan kalkacağını, ve ancak böylece, nüfusla birlikte artan emek-gücünün üretimde istihdam edileceğini düşünüyorlardı. Ama bu, komünist toplumda, insanların çoğalmasını düzenlemeye, mutlak olarak, karşı oldukları anlamına alınmamalıdır. “Kuşkusuz –diyordu Engels– insan sayısının, sınırlamayı gerektirecek oranda artma olasılığı soyut olarak vardır. Ama komünist toplum, herhangi bir evrede, insanların çoğalmasını, tıpkı üretimi olduğu gibi, düzene sokma zorunluluğunda kalırsa, bu işi, hiçbir güçlkle karşılaşmaksızın bizzat ve yalnızca bu toplum yapacaktır. ... Herhalde, bunun yapıp yapılmamasını, ne zaman ve nasıl yapılacağını ve bu amaçla ne gibi araçların kullanılacağını kararlaştıracak olanlar, komünist toplumun insanları olacaktır. Ben, kendimi, onlara yol gösterme ve önerilerde bulunma durumunda görmüyorum. Bu insanlar, doğal ki, bizlerden daha az zeki olmayacaklardır.” (*Seçme Yazışmalar 2*, s. 135-136.)

YENİ-MALTUSÇULUK TEORİSİ VE İŞÇİ SINIFININ SINIFSA GELECEĞİ

Kitaba, Lenin’in “İşçi Sınıfı ve Yeni-maltusculuk” adlı yazısını ekledik. 1913’te yazılan ve Lenin’in bu konudaki ilk ve tek yazısı olması dolayısıyla ayrı bir önem taşıyan yazı, Pirigov Doktorlar Kongresinde ele alınan düşük sorunuyla ilgili olarak açılan tartışmalar üzerine yazılmış. Yazıda, doğumları önleme ve sınırlamanın, yeni-maltusçuluğun bir biçimi, gerici bir burjuva ideolojisi olduğu belirtilmekte ve küçük-burjuva tutum ile sınıf bilincine sahip işçinin bu konudaki tutumunun karşıtlığının sınıfsal özü açıklanmaktadır.

Lenin, umutsuz bir biçimde yok olmakta olan, geleceğinden umudunu kesmiş, morali bozulmuş küçük-burjuvazinin, daha çok çocuğun, meşakkatlerine ve acılarına, yoksullaşmala-

rına ve aşığılanmalarına yol açacağını düşündüğünü, oysa sınıf bilincine sahip işçinin ve küçük mülk sahibi yığınların (yoksulların), “Tanrıya şükür, kendi kendimize geçinip gidiyoruz. Eğer çocuğumuz olmazsa bu kadarı yeter.” diye ürkekçe fısıldaşan duygusuz ve bencil küçük-burjuva çiftlere uygun düşen yeni-maltusçuluğa kayıtsız şartsız düşman olduğunu yazar. Lenin şöyle devam eder: “Bizim kuşağın karşı karşıya bulunduğu güçlükler, babalarımızın çektiklerinden daha da zordur.” Ama serflik gibi, kapitalizm gibi, küçük üretim gibi, “İşçi sınıfı [da] yok olmuyor, büyüyor, güçleniyor, cesaret kazanıyor, sağlamlaşıyor, kendini eğitiyor ve kavgada çelikleşiyor.”

Lenin, kişisel çıkarlar ile sınıfsal çıkarlar arasında, gelecek açısından bir değerlendirme yapmaktadır. Küçük-burjuvazi, sınıf olarak, umutsuz bir biçimde yok olurken, bu sınıfsal geleceğini kişisel dünyasında yansıtan küçük-burjuva unsurlar, daha fazla meşakkate katlanmamak için fazla çocuktan kaçınacaklardır. İşçi sınıfı için durum tam tersidir. Çünkü o, geleceği olan biricik sınıftır. Yeni toplumu kuracak olan, insanlığı kurtaracak olan tek sınıftır. Bu nedenledir ki, fazla çocuk, onun yaşamını daha güçleştirse de, sınıfını güçlendirecek, geleceği kazanacak ve yeni toplumu kuracak gücü büyütecek, çoğaltacaktır. “Yeni yapının temellerini daha şimdiden atıyoruz ve çocuklarımız bu yapıyı tamamlayacaklardır.” Lenin, kişisel çıkarları değil, sınıfsal çıkarları öne çıkarmakta, işçi sınıfının ve küçük mülk sahibi yığınların (yoksulların) sınıfsal geleceğinin, onların bireysel davranışlarında yansımaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenledir ki, bazı sıkıntılardan, acılardan geçecek de olsa, geleceğin zaferini kazanacak ve yeni yapıyı kuracak kuşakların üretilmesi ve yetiştirilmesi için, sınıf bilincine sahip işçiler, gerici ve korkakça olan teori aşılama girişimlerine karşı en amansız sınava vereceklerdir.

TÜRKİYE AÇISINDAN YAKLAŞIM BİÇİMLERİNE BİRKAÇ ÖRNEK

Bizim, nüfus açısından neleri irdelememiz gerekir?

Tarihsel yaklaşım olarak: Türklerin, kavimler olarak Hazar

havzasının güneyinden ve kuzeyinden Anadolu'ya doğru ilerleyişi, nüfus çoğalması ve üretim araçlarının azalmasıyla açıklanır. "Fetihçi barbar halkta –diyor Marx ve Engels–, ... bu halk için geleneksel ve ilkel üretim tarzından başka bir tarz mümkün olmadığından, nüfus çoğalması zorunlu bir şekilde, yeni üretim araçlarının gereksinmesine yol açtığından, savaşın kendisi, daha büyük bir şekilde başvurulan bir normal ilişkiler tarzıdır." (*Alman İdeolojisi*, s. 120.) Burada savaşın yeni yurt arama, yeni yurt bulma arayışıyla örtüşeceği düşünülebilir. Ama, Osmanlı devleti söz konusu olduğunda, bu sözlerden soyutlanacak ya da indirgenecek bazı kavramlar vardır. Çünkü, Osmanlı devletinde de, nüfusun çoğalması, yeni üretim araçları gereksinimine yol açtığına, ağır basan geleneksel ve ilkel üretim tarzı, gereksinime duyulan yeni üretim araçlarının, nüfusun artışı oranında sağlanmasına engel olacak, ve bu araçlar, savaş yoluyla sağlanacaktır. Tarihini bazı dönemlerinde, savaşın, "üretim" tarzlarından biri olduğu burada anımsanmalı. Yayılımcı bir savaş, aynı zamanda işgal edilen alanlarda birikmiş zenginliklerin gaspı, zaptedilen alanların fazla nüfusu istihdam etme alanları olarak kullanılması, İmparatorluğa katılan alanların müslümanlaştırılması amacıyla bu alanlara belirli büyüklükte ya da sayıda topluluklar kaydırılması, işgal edilen ve tabiyet arzeden hıristiyan topluluklardan baş vergisi (cizye) ve toprak vergisi (haraç) alınması, bir üretim tarzı olarak algılanan savaşın başlıca olgularıdır. Osmanlı devletinin Batıya doğru ilerlemesinin temelinde, diğer şeyler yanında, nüfusun çoğalışı ile geleneksel ve ilkel tarzının ne ölçüde etki yaptığını incelemek gerekir. Savaş, gerek çoğalan nüfusa, yeni üretim araçları (özellikle toprak) sağlamak, gerek diğer halkların servetler şeklinde biriktirdikleri artı-ürüne el koymak bakımından, Osmanlı devletinin gelişmesinin etmeni olmuş, fetihler olmaksızın hale geldikten sonra ise, bir yandan bu her dönem dışardan içeriye giren biriktirilen artı-ürünün azalması, devleti, kendi halkı üzerinde yeni vergiler koymaya zorlamış, öte yandan çoğalan nüfus, üretimi tarımda geleneksel ve ilkel olması ve kentte zanaat loncalarının (ahi teşkilatlarının) sıkı kayıtları yüzünden, üretim aracından soyutlanarak sınıf-dışı olmaya başlamış, bu sınıf-dışı nüfus, içerde birkaç yüzyıl devam eden isyanların (Ce-

lali İsyancı ve Suhte Ayaklanmaları) etmeni olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş, gelişme, duraklama ve gerileyiş evrelerini araştırırken, üretim ilişkilerinin niteliği yanı sıra, nüfus artışını ve dolayısıyla artan nüfusun nicel değişimini ve nitel dönüşümünü, Marx'ın deyişiyle, nüfus yasalarını, "her özel tarihsel üretim biçiminin, yalnızca kendi sınırları" (*Kapital*, Birinci Cilt, s. 602) içersinde bulgulamak, olguları irdelemek gerekir.

Emperyalist sömürü yönünden:

Marx'ın, kapitalist toplumda, nispi nüfus fazlasının, nüfusun aşırı ya da fazla çoğalmasından değil, işçi nüfusta meydana gelen nispi fazlalıktan oluştuğunu belirten görüşlerine değinmiştik.

İşçi nüfusta meydana gelen nispi fazlalığın nedeni, üretime yatırılan toplam sermayenin bileşiminden, yani değişen ve değişmeyen sermayenin, toplam sermayeye oranlarının giderek değişmeyen sermaye lehine büyümesinden kaynaklandığını belirtmiştik. Bu, kapitalizmin, özellikle teknolojiye koşut olarak gelişmesinin doğal sonucudur. Sermayenin organik bileşimi değiştiği, makine vb üretim araçlarına yaptırılan sermayenin toplam sermaye içersindeki payı, işçi ücretlerine yatırılan sermayenin payına oranla arttığı ölçüdü, sermaye artışına oranla işçi istihdamında artış azalacak, bu da işçi nüfusta nispi bir fazlalıkta kendini gösterecektir.

Üretime yatırılan sermaye, biriken artı-değere bağlı olarak artar. Artı-değerin, kapitalistin kişisel tüketiminin dışında kalan, yani biriktirilen kısmı yeniden üretime yatırılır. Sermayenin aynı oranda yinelenmesi yeniden-üretim; biriktirilen sermaye ile birlikte üretime yatırılması, genişletilmiş yeniden-üretimdir. Genişletilmiş yeniden-üretim oranında istihdamın artacağı anlaşılır bir şeydir. Yıllık periyodlara göre, üretimin, yeniden-üretim boyutunda yinelenmesi, işçi istihdamında bir artış olmadığı anlamına gelir. Biriktirilen artı-değerin katılımıyla, ne ölçüde yeniden-üretim, ne ölçüde genişletilmiş olursa, o ölçüde yeni istihdam olanağı yaratılmış ve o ölçüde işçi nüfustaki fazlalık emilmiş olur.

Şu var ki, her sermaye artışı, aynı zamanda, sermayenin oranik bileşiminin, değişmeyen sermaye lehine değişimi de demektir. Sermayenin organik bileşimi, diyelim %50 değişmeyen

sermaye ve %50 değişen sermayeden oluşuyorsa, daha sonra bu bileşimin %60 değişmeyen sermaye ve %40 değişen sermaye olarak yatırıma girmesi durumunda, toplam sermaye aynı kalmak koşuluyla değişen sermayeyi temsil eden işçi sayısında bir azalma ve işsiz sayısında bir artma gözlemlenir. Toplam sermaye diyelim ki %100 artıyor, değişen sermaye ile değişmeyen sermayenin oranı aynı kalıyorsa, burada işçi sayısında iki katına yakın bir artma gözlemlenir. Değişmeyen sermaye %50'den %65'e çıkarsa, değişen sermayenin toplam sermayeye oranı %35'e inerse, toplam sermaye iki katına çıktığı için işçi sayısı artacak, ama toplam sermayeye değişen sermayenin oranı %50'den %35'e düştüğü için, işçi sayısındaki artışta %15'lik bir azalma gözlenecektir. Yatırılan sermaye arttığı için istihdam edilen işçi sayısı artacak, aynı toplam sermayenin organik bileşimi değiştığı, değişen sermayenin toplam sermayeye oranı azaldığı için işçi sayısındaki artış o oranda azalacaktır.

Kapitalist sistem içersinde gelişmesini tamamlamamış, yani emeğin sermayeden fazla olduğu bir ülke, emperyalist sisteme alt basamaklarından bağlandığ, bir başka deyişle emperyalist yörüngeye bağlı ve bağımlı duruma geldiği zaman, metropol ülkeler, kendilerine bağlanan ülkelere, gerek meta ihraç ederek, gerek sermaye ihraç (borçlandırma) ihraç ederek ve gerek sermaye yatırarak, ülkeden sızdıracağı kar, faiz ve rant, üretilen artı-değer üzerinden transfer edilen değer toplamını oluşturur.

Dolayısıyla ülke içersinde üretilen artı-değerin tamamı ülke içinde yatırıma girmez, büyük bir kısmı şu ya da bu biçimde yatırılan yabancı sermayeye ve onun ülkesine akar. Ülke içersinde üretilen artı-değer kitlesi büyüklüğünde, yeniden yatırım genişletilemez. Bir başka deyişle üretilen artı-değer oranında üretim genişletilemediği için, üretilen ve biriktirilen artı-değere oranla daha az sayıda yeni istihdam olanağı yaratılabilir. Giderek fazla nüfus aşırı fazla nüfusa dönüşür. Bir başka deyişle, kapitalist sistem üretici güçlerin engeli haline gelmiştir, üretici güçlerin önünün açılması, sistemin değişmesine bağlıdır. Her şeyden önce de, bağımsız bir ülke olmak zorunluluğu kapıya dayanmıştır.

Bağımlı ülke, biriktirilen/biriken artı-değerin büyük bir kıs-

mını, alınan meta karşılığı, borçların faizleri olarak, yatırdıkları sermayenin rant ve faizi olarak dış ülkelere aktardığı için, bu ülkelerin üretici güçlerinin yeniden gelişmelerine olanak sağlar ve emperyalist ülkelerin bunalımını çözenin aracı olurlar. Bir yanda yoksullaşma ve emekçi yığınlarda çöküntü, bir yanda bunalımları bir ölçüde aşmış gelişmiş ülke tablosu. Bu, aynı zamanda, gelişmiş ülkenin daha fazla üretmesine ve daha fazla sermaye ihracına, ve bu ülkelere ekonomik anlamda bağlı ve bağımlı ülkelerin daha fazla sermaye gereksinimine, metropol ülkelerin bunalımlarını bağımlı ülkelere ihracı demektir. 24 Ocak Kararları, aslında, Dünya Ticaret Örgütünün, Türkiye'ye, emeğin ulusal gelirden aldığı payı aşağı, sermayenin ulusal gelirden aldığı payı yukarı çekerek, sermaye yoğun ülkelerin gönençine, ekonomik güçlenmesine, emek-yoğun ülkelerin ekonomik açıdan yoksullaşmasına, dolayısıyla işçi nüfusta işsiz sayısının artmasına, çalışanların ücretlerinin demir yasa içerisinde hapsedilmesine neden olur. Yoksullaşan emekçi sınıfın her yıl artan kitlesinin Avrupa ve Kuzey Afrika'dan, Suudi Arabistan çöllerinden Rusya'nın içlerine değin iş aramaya çıkmış olması ve yabancı ülkelerde iş dilenmesi, sistemin kendisinden kaynaklanmaktadır.

Güncel yönden: Bazı emperyalist ülkeler, belirli bir süre, bağımlı ve yarı bağımlı ülkelere büyük ölçüde emek-gücü emmiştir. Özellikle Almanya, bu ülkelerin başında gelmektedir, diğer emperyalist ülkeler de, belirli ölçüde emek-gücü soğurur. Bunun, emperyalist ülke açısından olduğu kadar, bağımlı ve yarı-bağımlı ülke açısından da bir değerlendirmesini yapmak gerekir. Emperyalist ülkeler, bağımlı ve yarı-bağımlı ülkelere nispi fazla nüfusun bir kısmını emerek, bir yandan emperyalist ülkede emekçi, emekçiler üzerinde başka unsuru olmakta, emek-gücünün fiyatını düşürmekte, bir yandan kendi ülkesi emekçileriyle bağımlı ve yarı-bağımlı ülke emekçileri arasında bir kastlaşmayı oluşturmaya çalışmakta, bir yandan da sermaye ihraç edemediği ülkelerin emek-gücünü hem istihdam ederek ve hem de metasını satarak onu sömürme olanağı sağlamaktadır.

Bağımlı ve yarı-bağımlı ülkeler yönünden ise durum daha değişiktir: bir kere, bağımlı ve yarı-bağımlı ülkede, işçi sınıfı saf-

larına katılan nispi fazla nüfusun bir kısmı, belirli bir süre için emilerek, ülkede, kapitalizmin özelliğinden doğan bunalımın doğuracağı devrimci devrimin soğurulmakta, ikincisi, ülkeye işçilerin gönderdiği dövizle kapitalist sınıf (devlet) canlanma ve güçlenme olanağına kavuşmakta, üçüncüsü, işçi sınıfı saflarına katılan *canlı* ve *nitelikli* unsurlar, emperyalist ülkelere çekilerek, onların küçük-burjuva olma özlemlerini gerçekleştirmelerine bir ölçüde olanak sağlayarak, devrimci harekette nispi bir düşüşe yol açmış bulunmaktadır. Doğru devrimci bir siyaset izleyebilmek için, nüfus yasası açısından, bu özel tarihsel koşulların göz önünde tutulması gerekir.

SONUÇ

Değindiğimiz bu birkaç yaklaşım, sanırım, nüfus sorununun önemini ortaya kayacak niteliktedir ve gerek tarihsel derinliği, gerek güncel genişliği olan bir toplumsal tahlilin nüfus sorunundan soyutlanamayacağına birer örnek oluşturmaktadır. Marx ve Engels, her tarihsel üretim biçiminin yalnızca kendi sınırları içerisinde tarihsel bakımdan geçerli nüfus yasaları olduğunu belirterek, kapitalist üretim biçimine özgü nüfus yasasını saptamakla yetinmişlerdir. Bugün, *emperyalist sistem içinde*, içinde bulunduğumuz özel koşullar nedeniyle, tarihsel bakımdan geçerli özel nüfus yasasını saptamak ise, doğrudan, yarı-bağımlı ülke devrimcisine düşen bir görevdir. Yeni-maltusçuluğun günümüzde aldığı –emperyalizm tarafından önerilen nüfus planlaması dahil– yeni biçimlerini, marksist yöntemle ele almak, yeni-maltusçuluğun günümüze yansıyan gerici niteliğini açığa çıkarmak gereği vardır.

Marksist yönetimin nüfus yasasına uygulanmasında, *Nüfus Üzerine*, sorunların çözümünde temel ve belirleyici bir katkı sağlayabilir.